

PADAĆ SIĘ (61) *vb impf*

się (52), się (9).

Oba a jasne.

inf padać się (13). ◇ *praes 1 sg* padam się (4). ◇ *3 sg* pada się (5). ◇ *3 pl* padają się (15). ◇ *praet 3 sg* f padała się (2). ◇ *3 pl m pers* padali się (1). *subst* padały się (11), padali się (1) [*cum N pl: opoki*]; -ły : -li *OpecŻyw* (2:1). ◇ *fut 3 sg m* będzie się padął (1). *n* padać się będzie (2). ◇ *3 pl subst* będą się padać (3). ◇ *imp 3 pl* niech się padają (1). ◇ *con 3 sg m* bodaj się padął (1). ◇ *3 pl subst* by się padały (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w. s.v. paść.

1. *Pękać, rozstępować się, rwać się, rozpadać się; hiare Mącz, Cn; hiascere Calep, Cn; rumpi PolAnt; hiatare Calep; crepare, dehiscere, dirumpi, dissilire, faticere, findi, fissiculari, frangi, hiscere, rumpi Cn* (56) : ręce mu [Jezusowi] tak motzno okolo flupa przywiązali/ [...] ij tako twardo ciągnęli/ iijż sie na iego świętych ręku skora padała *OpecŻyw* 125v; Na znamię tego czału Iezufowé męki/ opoki sie padali *OpecŻyw* 160, 73v, 148v; *RejKup* aa7v; *RejRozm* 403; Ano sie rwą powrozy/ żagle sie pądaią/ Kotfice do dna płynąc ledwe dostawaią. *RejWiz* 3, 169v; *BibRadz Prov* 3/10; *BielKron* 19, 139; Terra hiat aestu, Páda sie ziemiá od wielkiej gorácości. *Mącz* 156b, 371d; *SienLek* 131; *RejAp* 182; opoki á zyemiá trząść á pądác sie mułiálá/ nie mogąc wytrwác przed oná niewinná frogościá oney okrutney męki Pána fwego *RejPos* [105]; zágárnęli wielką wielkość ryb/ ták iż sie sieć ich pądála *RejPos* 173v, 5, [105]v, [108]v; *BielSat* Nv; *RejZwierc* 96v, 120, 152v, 194, 255v; *Strum* H, H4; *KochPs* 86; Pierwey Szłęgi wypalić/ á potym Kártány/ Aza sie będą pądác ony ich párkány. *BielSjem* 36; GOrącę dni náftawaią/ Suché role sie pądaią *KochSob* 62; *ArtKanc* D13; Hiato – Szeroko sie nalupuię, padam [*lekcja: padam (nie: się ... padam) mniej prawdopodobna*]. *Calep* 483a, 482b; *LatHar* 320, 701; Gárniec przeto zły bywa y prędko sie páda, Ze go zły zdun vlepil *CiekPotr* 26.

padać się komu (2), *czemu (żywotne)* (1): Ragadias bywa profto w łamem zadku rospadlina przy głębszym/ na then kftakt gdy sie komu wargi padaią *FalZioł* V 108v; Niektorym sie koniom pięty pądaią. *SienLek* 175, 135v.

W połączeniu szeregowym (1): możefzli ty nadobnie á gładce roździerać podwáliny álbo grunthy cháłupy twey/ y zali sie thám niemulżá wżytki kąty domu twego rázem łamáć/ pukác/ y pądác? *OrzRozm* B3v.

W porównaniach (2): Powrozy sie pądaią iáko łábe nići *RejWiz* 130; A który twęgo głofu niepołłucha/ Iáko łkorupá/ iáko ziemiá łucha Będzie sie padał przed rękami twémi. *KochPs* 4.

W charakterystycznych połączeniach: pada(ją) się brany, dachy, garniec, gory, kamienie, kąty domu, kość, miasta (3), *mury* (2), *opoki* (8), *parkany* (2), *pięty, powrozy* (3), *prasy, role, sieć, skały* (3), *skora* (2), *stołki, wargi, zamki* (2), *ziemia* (2), *żagle, żłob*.

Fraza: »aż się skora pada« (1): álic go [wilka] do sieći pędzą/ álic go psi drapią á wełná z niego leći/ áliści w sieći kijem áz sie łkorá páda. *RejZwierc* 115.

Szeregi: »łamać się, (a) padać (się)« (2): Włpomni łobie/ iż z odmiennościá czałow wżytko sie łámác á pądác [*możliwa też lekcja: padać (nie: sie ... padać)*] musi *RejZwierc* 87v; *Calep* 214a. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»padać się a obalać« (1): albo iáko przed tą wielmożnością mury sie łámy pądály á obalály *RejAp* 16.

»padać się albo rozsiadać« (1): Niéktorymfye fkorá páda álbo rozsíada *SienLek* 135v.

»padać się a (abo) wywracać się« (2): ázałz fie ná niey [*na ziemi*] ony twárde miáltá/ ony mocne zamki nie pádáią ábo nie wywrácią? *RejZwierc* 152v, 260.

Przen (7) : Boć ífcie po ty czály tych trębáčzow trzebá/ Coby ich głos po ziemi latał y do niebá. By fie mury pádáły vporow wżetecznych *RejZwierc* 120; *NiemObr* 33; [Odniey [*miłości*] fie zielázá łupáią A zamki fie do łoznic pádáią. *SqdParysa* C3].

padać się komu (1): A ták my wierni nic fie nie lękaymy tych gromow á tych głosow ziemfkich/ niech fie im wnętrznóści pádáią/ á my przedię ftoymy mocno przy tym Pánu fwoim *RejAp* 73.

Fraza: »padały się serca (*a. serce padać się będzie*); sercu się padać« (2;1): iáko żáłobliwie plákáli/ á práwie fie pádáły fercá ich/ że odstąpili od powinności fwoiey/ co byli powinni temu Pánu fwoiemu. *RejPos* 113; *GrabowSet* P2; Sercu by fię fnadź pádác od wielkiey żáłości *KołakCath* B2v.

Szereg: »padać się, łamać się« (1): Wfzytki práwá zwikłáli fnadź żadne w cáłości/ Pádáią fie zamiány/ árendy fie łamią/ Dożywocia/ wieczności/ y ty czáfem chramią. *RejZwierc* 248v. [Cf też **PADAĆ 2.b. Przen** *RejZwierc* 222v.]

2. Przeważać, upadać (o państwach, władcach) (5) : Chćieyćie też fądzić ty ninieyfze burzki Polfkie/ prze ktore pádác [!] fye Polfzce *OrzRozm* O4, B3; Też małz y o infzych wfzyfłkich páńfłwách rozumieć: [...] iednák fie poddác [*errata zmienia: pádác [!]*] mułzą *CzechRozm* 255v.

W połączeniu szeregowym (1): Przypomináćibych okoliczne krolefstwá/ ony wielkie kfięftwá á zacne Monárchie/ iáko fie zá náłzey pámięci burzyły/ iáko fie odmieniály/ iáko fie oni potefstatowie w nich łomili/ pádáli/ á w niwecz obráciáli *RejZwierc* 185.

Przen (1) : oŃchnieć pewnie ten niefláchetny fмок ná tym słábym piásku [...] / że fie záfwdzy muŃi thárgác á pádác to mizerne krolefstwo iego. *RejAp* 104v.

3. [Bywać zwyciężonym, rozgromionym w walce: Padali się i Niemcy, Moskwa, Tatarowie, Bił je mężnie Jagiełło i jego synowie. PismaPolit 41.]

Synonimy: 1. łamać się, łomić się, pękać się, pukać, pukać się, rozsiadać się.

Formacje współrdzenne cf 2. PAŚĆ.

Cf **PADAJĄCY SIĘ, PADANIE, PADANIE SIĘ**